

Fra Juristen og Økonomen 1977, nr. 13

Bistandslovens procesform: velvillig inkquisition

Af professor, dr. jur.
ERIK SIESBY

Når det er absolut påkrævet af hensyn til et barns velfærd, kan det sociale udvalg i henhold til § 123 i bistandsloven (lov nr. 333 af 19. juni 1974) træffe beslutning om at anbringe barnet uden for hjemmet. Beslutningen kan ankes til den sociale ankestyrelse (§ 128), og ankestyrelsens beslutning kan forelægges landsretten (§ 129).

Under landsretssagen vil naturligvis de traditionelle processuelle principper sikre, at grundlaget for dommen bliver så rigtigt, som det nu engang er praktisk muligt. Men inden sagen når så vidt, kan der være gået mere end et år fra tvangsanbringelsen af barnet, og dette tidsrum kan være af afgørende betydning for forholdet mellem moder og barn og for barnets hele psykiske udvikling. Det er derfor af afgørende betydning, at sagsbehandlingen for det sociale udvalg og for ankestyrelsen bliver så betryggende, at der kun undtagelsesvis bliver behov for at forelægge landsretten sagen.

Lovens bestemmelser herom sikrer ikke en sagsbehandling af samme lødighed som en domstolsbehandling. Socialministeriet har dog ved nogle cirkulærer om bistandsloven søgt at afhjælpe lovens mangler ved at give visse anvisninger om fremgangsmåden – herom senere – men dels ville disse anvisninger, selv om de blev fulgt, ikke sikre, at grundlaget for afgørelsen bliver lige så betryggende belyst som ved en domstolsprøvelse, dels bevirker tilsidesættelse af disse anvisninger ikke afgørelsens ugyldighed.

Hvordan denne administrative proces kan opleves af en moder, hvis barn tvangsanbringes, fremgår af følgende:

En ung, enlig moder, som på grund af personlige problemer har måttet søge bistand fra den kommunale socialforvaltning, og hvis

barn midlertidigt i forståelse med moderen var anbragt på børnehjem, indkaldes til møde i det sociale udvalg. Af indkaldelsesskrivelsen fremgår, at udvalget skal behandle sagen vedrørende barnet (21 mdr.). Hvilken afgørelse der skal træffes ved mødet, forklares ikke. Skrivelsen indeholder alene en henvisning til »omstående bestemmelser«, hvilket sigter til bistandslovens §§ 123 og 127, der er aftrykt in extenso på skrivelsens bagside – uden at det fremgår, fra hvilken lov disse paragraffer stammer.

Skrivelsen indeholder ingen oplysning om indholdet af den indstilling, som udvalget skal tage stilling til, intet om, hvilke oplysninger, udtalelser m. v. udvalget kan basere sin afgørelse på, og det er ikke oplyst, at moderen i henhold til bistandslovens § 126, stk. 4, er berettiget til at modtage hjælp af en bisidder under mødet.

Moderen forstår ikke, at der ved mødet vil blive taget stilling til tvangsanbringelse af barnet. Man må gøre sig klart, at de færreste enlige mødre, der kommer i denne situation, vil være i stand til på egen hånd at finde frem til og forstå de bestemmelser i lovgivningen, der har betydning for dem i en sådan sag.

Moderen forstår skrivelsen som en indkaldelse til møde med den socialrådgiver, som hun flere gange tidligere har haft samtaler med. Hun stedes imidlertid nu for en forsamling på en halv snes mennesker: hele det sociale udvalg under forsæde af en dommer.

Udvalget har naturligvis fra socialforvaltningen modtaget fyldige oplysninger om moderens og barnets forhold tillige med socialforvaltningens begrundede indstilling om tvangsanbringelse af barnet. Disse oplysninger suppleres ved mødet ved udvalgets udspørgeren af moderen.

Moderen er i denne situation uendelig ringere stillet end en anklaget under en straffesag til trods for, at den tvangsanbringelse,